13

B. C. D.

DISSERTATIONEM SOLENNEM

De

CATARRHO SVFFOCATIVO,

ex Decreto

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

in hac Alma ALTDORFINA,

PRO LICENTIA

Summos in MEDICA FACVLTATE Honores

& Privilegia Doctoralia rite conseqvendi,

P. P.

FRIDERICVS JACOBVS BRVNO,

Altdorfino - Noricus.

Ad d. 26. Junii, ANNI M DC XC.

Typis HENRICI MEYERI, Vniv. Typographi.

De CATARRHO SVFFOCATIVO DISSERTATIO.

I.

Uemadmodum Actiones corporis animalis usu ac præstantia multum inter se differre, atq; alias absolute necessarias parique passu cum vita ambulare; alias vero ad hujus integritatem & continuationem certo tantum respectu conferre observamus: ita quoq; morbos illos, quibus prioris generis actiones graviter læduntur, maximamq; partem abolentur, omnium longe periculosissimos esse, facile judicare licet. Nec opus est arbitror multis exemplis, quippe non nisi in arte Medica plane hospitem latere potest, quod actiones organorum in infimo ventre elaborationi liquoris nutritii vel recrementorum separationi aut excretioni inservientes etiamsi vehementer læsæ non statim præsentissmum vitæ discrimen inferant, sed quandoque per sat logum temporis spatium ægris molestiam pariant. Simulatque vero functionum animalium princeps motoris animalis impulsus in cerebro aut principio nervorum ex quacunque demum causa inhibetur, sicque via ad partes eidem intercluditur, æger subito, ceu fulmine tactus, concidit, quin haud raro, si nullus remedio locus est, vitam prius cum morte commutat, quam quidem istius prodro-

mum sentit morbum. Simile pene fatum etiam immine re videmus, quando continua & dormientibus æque a vigilantibus necessaria Inspirationis atq; Exspirationis reciprocatio præternaturali ratione sufflaminatur, sicut in Angina, Empyemate, Orthopnœa, Asthmate convulsivo cumprimis autem *Catarrho Suffocativo* correptis apparet quibus sane mortem in faucibus hærere, quin & interdum presso pede sequi, repentina horum strages satis superque testatur. Cujus luctuosum non minus ac luculentum exemplum haud ita pridem nobis dedit inopinatus obitus Fortissimi Herois, Serenissimi Ducis Lotharingiæ &c. &c. quem etsi per bene multos annos nulla horrendi Martis fulmina prosternere valuerunt, Catarrhus tamen Suffocativus atrociter invasit, prostravit, & paucarum horarum spatio proh dolor! exanimavit.

II.

De repentino hoc casu ac memorabili postaquam proximis superioribus diebus ad manus nostras pevenisset Relatio Medica typis excusa, atque inter alia hujus contenta curationem morbi frustra tentatam multum ogitaremus, incessit animum cupido sepositis aliis argumentis, quibus post peracta feliciter examina privata pblicum studiorum specimen daturi manum admoveramus, in Catarrhi Suffocativi atrociam & curationem, exqisitius paulo, quantum quidem per lubricam corporis vaetudinem ingeniiq; tenuitatem licuerit inquirendi, atque cogitata hac de re qualiacunque nostra loco solennis Dissertationis publico eruditorum examini subjiciendi. Hoc ipsum vero negotium aggressuri primum nonnulla remo vebimus, quæ forte latius, quam par est, evagandi occasionem præbere possent; tum demum Catarrhum Suffo cativum excutiemus I. Pathologice, h. e. Historia morbi succincte enarrata generationem ejus atque causas scruta

bimu

bimur, e quibus ſingula morbi phænomena promte ac perſpicue deducere liceat. II. Therapevtice, talem ex Methodo Medendi curationem adhibituri, qualem affectus noſtri cauſæ indicare ac flagitare queunt.

III.

Inter removenda primum occurrit ambiguitas e diverſa vocis Catarrhi acceptione reſultans. Hippocrati quidem omnis humorum ex capite ad quaſcunque partes defluxio Catarrhus audit; ſed lato huic ſignificatui latiorem adhuc ſubſtituentes recentiorum nonnulli omnem humorum ex quacunq; ad quamcunq; corporis partem decubitum p. n. Catarrhi nomine inſigniunt, vid. *B. Ettmüller. Colleg. Pract. Part. II. c. 5. Oper. in fol. p. 391.* & *Dolæus in Encyclopæd. Med. l. 1. c. 14. p. 209.* Atque ſic non Rhevmatiſmos ſolum & Inflammationes, ſed Hydropes quoq; aliosve humorales morbos ad Catarrhorum claſſem revocare liceret. Verum relicta hac latiſſima ſtrictam magis & uſitatam ſequemur Catarrhi ſignificationem tres potiſſimum ſpecies complectentem: Coryzam nempe nares, Branchum fauces, ac deniq; Catarrhum ſtricte & ſimpliciter ſic dictum pulmonem & pectus infeſtantes: Atq; hanc ultimam ſpeciem, ſi celeri gradu eo usq; ingraveſcit, ut ſuffocationis periculum minitetur, *Catarrhum Suffocativum* appellamus.

IV.

Eo ipſo autem, quo Catarrhus hic diſcriminis ergo Suffocativus denominatur, alterum ſe nobis offert removendum. Etenim, cum præter Catarrhum aliæ quoque varii generis cauſæ ſuffocationem inferre queant, (quas pleriq; quidem Medicorum minus ſolicite a ſe invicem diſtinguunt) neque vero inſtituti ratio admittat in ſingulas Suffocationis cauſas earundemq; per genuina auxilia remotionem inquirere: hinc e præſente Diſſertatione exulare volumus omnes illas affectus Suffocativi ſpecies, qua-

rum origo externis rebus debetur: quatenus nimirum aliquid vel per glottidem in tracheam illabitur, uti nonnunquam inter ridendum aut loquendum deglutientibus accidit; (quo etiam referri possunt aquis submersi, fumo item carbonum, aut vapore vini mustei vel cerevisiæ fermentantis in cellis copiosius collecto suffocati, in quibus apparenter licet mortuis vitalitatem per longum quandoque temporis intervallum delitescere posse, ex eorum reductione ad vitam & sanitatem frequenter observata liquet;) vel foras organis pnevmaticis quidpiam incumbit, v.g. tumores, struma abscondita circa jugulum, bolus nimiæ magnitudinis assumtus ac gulæ impactus, vel excrescentia quædam p.n. asperam arteriam aut pulmonem obstruens; quatenus item ab alio quodam morbo, v. g. angina, vulnere, ulcere &c. sive etiam organi cujusdam pnevmatici mala conformatione dependent: Atque ita in ea duntaxat suffocatione mentem defigemus, quæ ex læsione & statu p.n. fluidarum corporis animati partium in organis pnevmaticis resultat, jam supra Catarrhi Suffocativi nomine indigitata.

V.

Tali autem morbo correptos dicimus, quos respirandi difficultas subito infestat, ita ut non nisi erecta cervice respirare queant; adest simul deglutiendi impotentia, vix ullum quandoq; alimentis vel medicaminibus interne assumendis locum relinquens: Loquela etiam malo crescente magis magisq; intercipitur: Tussis aut exscreandi conatus haud semper observatur: Nulla æger affligitur febre, aut duntaxat symptomatica: Pulsus pro affectus atrocia magis vel minus debilis & inæqualis: Excernenda plerumque plus solito retinentur: Urina colore & contentis multum variat: motibus voluntariis mentisq; actionibus sua quadantenus constat adhuc integritas: urget vero quam maxime præcordiorum anxietas & pectoris stertor sive sonitus,

nitus, placidam quietem ac somnum non concedentes & hinc ægrum præcipiti gradu ad incitas redigentes. Quod si plures interdum ab ægrotis aut adstantibus proferuntur querimoniæ, proculdubio cum Catarrho absq; Suffocationis periculo laborantibus communes erunt; v.g. quando capitis aut alterius quoq; membri gravitatem sive languorem persentiscunt, aut de dolore quodam interno vel externo in hac vel illa parte oborto conqueruntur; quemadmodum & Heroem antea laudatum de dolore auris & defluxionibus delabentibus conquestum fuisse e dicta Relatione constat.

VI.

Ex recensitis breviter symptomatibus ceu lineamentis ipsissima non solum morbi hujus facies, verum etiam quantum ab aliis morbis cognationem quandam cum ipso habentibus dissideat, instituta rite phænomenorum comparatione haud difficulter cognosci potest. Ita ab Angina, Pleuritide, Peripnevmonia, Empyemate aliisve cum inflammatione conjunctis morbis dictus affectus discrepat, quod nulla febris acuta, nulla inflammatio eidem comitentur. Ab Asthmate, qua vero sive humido alias dicto, qua spurio sive convulsivo & sicco, (suffocativum quoque alii vocant) qua flatulento differt, quod in illo quidem respiratio difficilis & anhelosa, nequaquam tamen extremum suffocationis periculum, urgentissimum affectus nostri symptoma, observetur. Asthma vero convulsivum dum molesto ægrotis constrictionis, tensionis vel oppressionis cujusdam circa fauces, pectus vel diaphragmatis regionem sensu, imo plerumq; corporis membrorumq; externorum spasmodica jactatione se velut sorex prodit, sat manifestum exhibet indicium, quo a Catarrho suffocativo nihil tale conjunctum habente discriminari potest. Nec minus Asthma flatulentum ab isto dignoscitur per intumescentiam inferioris ventris, tanquam genui-

næ flatuum ſedis, utplurimum ibi occurrentem, uti hoc teſtantur variæ obſervationes, v. g. *Ephem. N. C. Dec. I. Ann. IV. & V. Obſ. 11. & Dec. II. A. VI. Obſ. 96.* Et quamvis cum Orthopnœa Aſthmatis ſpecies graviſſima vulgo habita prorſus convenire videatur Catarrhus ſuffocativus, ut propterea eum nonnulli Practicorum ſub titulo Aſthmatis & Orthopnœæ expoſuerint; quando tamen ſymptoma hoc, quo ægris non niſi erecta cervice ſpiritum ducere licet, decumbentibus autem ſuffocationis imminet periculum, inflammatoriis organorum pneymaticorum morbis paulo ante adductis, præſertim vero Peripnevmonia laborantibus eſt commune; Catarrho contra ſuffocativo afflicti a tali febre acuta immunes obſervantur, diſcriminis ratio mox eluceſcit. Neque Incubus cum dicto Catarrho facile confundetur, modo variæ temporis, modi ac eventus circumſtantiæ probe attendantur; etenim licet Incubus interceptionem reſpirationis & vocis inferat, vix tamen ultra quadrantem horæ durat, atque utplurimum dormientibus ſaltem & vel crapula vel alimentorum copia oneratis accidere ſolet; unde malo hoc infeſtati ſi aut ſua ſponte expergefiunt, aut ab aliis excitantur, mox ad ſe redeunt, nullamq; amplius ſentiunt anguſtiam vel difficultatem. Quod ſi & vigilantibus accidat, aut frequentius cum ſubſequente poſt excitationem ſudore frigido & tremore cordis repetat, Epilepſiæ vel ſyncopes lethalis prodromus à Catarrho ſuffocativo prorſus diſcrepans habetur, vix Incubi nomine indigitandus. Illam vero ſpirandi difficultatem, qua malo hypochondriaco vel paſſione hyſterica cum ſtrangulatione, hydrope item, tympanite &c. laborantes nonnunquam afficiuntur, à Catarrho ſuffocativo haud paucis tum antecedentibus & concomitantibus, tum propriis morborum iſtorum ſignis, quorum catalogum recenſere hujus loci non eſt, dignoſcere

gnoſcere licet. Apoplexiam porro a noſtra Catarrhi ſpecie (præter alia ſigna non ſemper & in omnibus morbo illo correptis occurrentia) clariſſime diſcriminat vel ſola mentis motuumque voluntariorum integritas utcunque in hac permanens, in iſta vero tantum non penitus abolita, ſalvis tantum vitalibus quibusdam actionibus. Et ſane mirum alicui videri poſſet, quod bini hi morbi in Obſervationibus præſtantiſſimorum quoq; Medicorum plerumq; confuſi legantur, manifeſte licet diſcrepantes; Verum hujus rei cauſam quærens nullam forte aliam reperiet, opinor, quam ſimillimum & repentinum quandoq; utriusq; affectus eventum. Quod ſi enim æger eo ipſo momento, quo tali morbo corripitur, mox etiam exſtinguitur, neq; ad aliquot horas minimum vitam protrahit, vix ac ne vix quidem certo cognoſci poterit, an defectus reſpirationis, an vero impeditus principii moventis in genus nervoſum influxus tam repentinæ mortis cauſa fuerit, quippe quæ non niſi poſt feſtum, accedente demum cultri Anatomici deciſione haud usq; adeo certa, in lucem protrahitur. Tandem & a Syncope Cardiaca dicta ſeparari omnino debet Catarrhus Suffocans, quamvis ſint e recentioribus, qui ſpeciem hujus faciant. Differentiam autem nobis monſtrant ſymptomata illa in Syncope Cardiaca æque ac in aliis animi deliquiis obſervari ſolita, quorum palmarium in ſenſus ac motus privatione cum pulſus læſione graviſſima conſiſtit.

VII.

Jam vero ad morbi plenam magis & exquiſitam cognitionem non ſufficit noſſe præciſe talem eſſe, nec alium; ſed requiritur inſuper, ut modus fiendi & generationis ordo innoteſcat. Niſi enim de his Medico probe conſtiterit, ſane curationem ægri non magis caute ac perite tentabit, quam forte alius horologii cujusdam correctionem, cujus

ipſe

ipſe fabricam & rationem, ob quam depravatum eſt, plane ignorat, vitium interim ex effectu clariſſime deprehendens. Cum igitur ad propoſiti affectus generationem variæ cauſæ partim remotius partim propius concurrant, illas jam porro utpote ordine ac tempore priores recenſebimus e triplici claſſe rerum naturalium, nonnaturalium & præternaturalium petendas. E naturalibus quidem & nonnaturalibus pertinent huc omnes ad generationem morborum humoralium, ſpeciatim a cacochymia ſeroſa & phlegmatica obortorum, communiter à Medicis adduci ſolitæ: v. g. (1) Temperamentum humidum, non tam in plethora laudabili, quam ſeroſa abundantia ad cacochymiam jam inclinante conſiſtens. (2) Mollior inde prognata partium, cumprimis organorum negotio reſpirationis dicatorum, ut & cerebri glandularumque ſtructura. Cum quibus (3) conſpirat Ætas vel infantilis aut puerilis adhuc, ſi delicata præſertim ac molli educatio concurrerit; vel a virili ad ſenilem vergens & in caloris vigorisq; gradu magis magisq; remittens. (4) Clima frigore ac multis evaporationibus humidis aërem nebuloſum ac impurum reddentibus horridum; Tempeſtas inconſtans tempore inprimis verno & autumnali frequentiſſima: quamvis & immodice calidum aërem, longioremque ſub ſole aut hypocauſtis fervidioribus moram non excludi poſſe experientia monſtrat. (5) Errores circa alimentorum uſum multifarios ſymbolum ſuum hic conferre, nullum eſt dubium; Certe Veteres gulæ culpa Catarrhum obortum eſſe crediderunt, teſte *Liberato de Liberatis Podagr. Polit. l. 2. c. 2.* ità ut nec Homeri tempore, ſed demum ætate Socratis innotuerit Catarrhus, poſtquam gulæ blandimenta fuere reperta. (6) Varia naturæ inſtituto Excernenda vel plane ſuppreſſa, vel longiorem minimum moram nectentia; quin & pro ſpeciali ſubjecti tempera-

peramento Idiosyncrasia Medicis dicto, aliarumq; circumstantiarum diversitate excretiones nimis auctas morbi hujus productioni favere compertum est. Imo vitiosorum quoque recrementorum excretiones p. n. licet & in se morbosæ, in certis tamen subjectis criticæ quandoque & familiares (cujusmodi sunt Crusta lactea, Achores & Favi) si defecerint, ansam Catarrho nostro dare possunt: quale quid *Fabritius Hildan. cent. 3. obs. 10.* de nobili quodam puero, qui nunquam in infantia scabie laboraverat, per copiosiorem defluxionem ad fauces & pectus derepente suffocato annotavit. Vita (7) sedentaria nimiaq; somni protractio accedente præsertim, uti non raro fieri solet, victu pleniori, ad catarrhorum generationem suum quoque ὀπισϐάλλον μέρος conferunt; E contrario & Motus corporis vehementior nec non inordinatum Pervigilium, quandoq; caussarum remotarum numerum augere solent; hinc facile e memorata Relatione Medica colligitur, vehementiores illos succussus, quos laudatissimus Dux Lotharingiæ equo ταχυδρόμῳ per vias asperas salebrosasq; vectus sustinuit, Catarrhum Suffocativum ipsi acceleraſſe. Cum excessivo motu (8) Animi commotiones vehementiores, quales sunt Ira, Terror, Gaudium subitaneum, Curæ graviores, &c. apprime conspirare, testatur rerum magistra Experientia: Ita utriusq; hujus causæ, corporis videlicet atq; animi commotionis nimiæ, efficaciam in producendo tali Catarrho confirmat quoq; Casus a *Tim. à Guldenklee l. 1. n. 19.* descriptus. (9) Purgantia deniq; fortiora Catarrhi Suffocativi generationem multum promovere posse, ex *observ. 58. D. Riedlini* constat.

VIII.

Sed pergimus ad præternaturales affectus propositi causas remotas, quarum nonnullas saltem specialiores recensuisse sufficiat, quando singulas ex immensa Obser-

 vatio-

vationum hinc inde proſtantium farragine uberius indagare non vacat. E morbis itaq; potiſſimum huc pertitnent Catarrhi etiam absq; ſuffocationis periculo frequentius infeſtantes, cumprimis in curatione negligenter perperamve tractati: neq; ſolum viſcidos, frigidos vulgo dictos, & craſſos, ſed & tenues, calidos, acres atq; aquoſos in Catarrhum Suffocativum tandem degenerare poſſe, patet e *Foreſt. l. 10. Obſ. 130. Greg. Horſt. Epiſt. Medic. Sect. 15. Ephemer Nat. Cur. Dec. II. A. IV. Obſ. 46.* Referri quoque huc debent morbi humorales ab externis membris ad interiora recurrentes: ita v. g. dum Arthritidis palindromiam inter alios internos morbos etiam Dyſpnoëam procreaſſe legimus in *cit. Ephemer. Ann. VI. Obſ. 42.* quin ea Catarrho Suffocativo interdum anſam dare queat, vix dubitare licet. Quod Raucedinem, præſertim in ſenibus, tandem inſequatur Suffocatio Catarrhalis, teſtatur non ſolum obſervatio *D. Riedlini p. a.* allegata, verum etiam jam tum *Hipp.* id indicavit, raucedines & coryzas in ſenibus excoqui negans, *2. aphor. 40.* & catarrhos συντόμως ἀπολλύντας illis tribuens, *3. aph. 12.* Spectant huc quoque cauſæ violentæ rarius quidem occurrentes, qualem exhibet *D. Adamus a LebenWald Ephemer. Ann. III. Obſ. 71.* de Illuſtri Domicella ex colli metu ſtrumæ ligatione arctiori in Catarrhum Suffocativum vix non lethalem incidente: & ſi quæ aliæ adhuc in hunc cenſum referendæ.

IX.

Enumeratis ita cauſis procatarcticis, propius ad morbi geneſin accedimus, oſtenſuri, qua ratione difficultas reſpirandi cum ſuffocationis periculo conjuncta e multiplici illarum concurſu (ſiquidem unica ſaltem ad gignendum tam atrocem affectum vix ac ne vix quidem ſufficit) oboriri queat. At vero cum ex hactenus dictis & vel ipſo titulo Diſſertationis noſtræ ſatis conſtet, compoſitum eſſe, quem tractandum, ſuſcepimus, morbum, ita ut ſuffocatio immi-

imminens Catarrhi productum sit ac symptoma urgentissimum: hinc, priusquam productum hoc ulterius excutiamus, Catarrhi causam internam succincte (pleniorem enim & magis generalem Catarrhorum disquisitionem aliis relinquimus) determinabimus, fundamenti loco illud supponentes, in quo tantum non omnes, præsertim recentiores Medici ipsis affectus phænomenis inducti, conveniunt, videlicet, Catarrhum quemcunque ex Lymphæ sive limpidioris in M. S. substantiæ læsa separatione ac violento in organa respirationi dicata decubitu proficisci.

X.

Equidem nunc operæ pretium videretur, præsertim si recepto mori inhærere vellemus, ex physiologicis quædam de Lymphæ natura, crasi, modo separationis, motu item refluo per vasa lymphatica hic repetere; Enimverò, quando non solum ob temporis penuriam & valetudinis his ipsis diebus majorem inconstantiam hæc uberius tractare non licet: sed etiam a Celeberrimis Physiologis, *Bohnio, Wedelio, Brunnero, Schelhammero &c.* status lymphæ naturalis egregie jam tum descriptus est, nolumus aliorum scrinia compilando crambem bis coctam apponere, ablegantes potius lectorem curiosum ad modo laudatos Auctores, cumprimis ad *Excell. D. Zelleri, Fautoris nostri honoratissimi* de vasorum lymphaticorum administratione Dissertationem, qua totum Lymphificationis negotium, ἄλλος ἄλλῳ, solide ac perspicue exposuit. Atq; ita misso statu lymphæ naturali ad præternaturalem tanquam causam proximam Catarrhorum nos accingimus. Vitiatur liquidum illud lymphaticum variis modis, dum vel quantitate excedente aut deficiente, qualitate aliena, v. g. viscitate, tenuitate aquosa, salsedine, acrimonia, aciditate, vappescentia, putredinali corruptione &c. peccans excrementitiam, interdum quoque malignam induit natu-

 ram;

ram; vel etiam quando motu ſecretorio in glandulis, aut ex iis nec non vaſculis ſuis aberratione inq; aliena & inſueta loca depoſitione delinquit. Quæ Lymphæ vitia conjunctim magis quam ſeparatim accipienda eſſe, intricata ſæpe graviorum Catarrhorum exigit indoles. Interim non excludendæ veniunt aliæ cauſæ internæ, quales ſunt ſpirituum animalium languor ac defectus, Maſſæq; ſanguineæ impuritas & motus depravatus, quæ cum lymphæ vitiis concurrentes tum glandulis lymphæ fontibus partibusq; mandantibus, tum aliis laticem illum corruptum aberrantem ac influentem excipientibus Atoniam inducunt. Quemadmodum enim jugis ac determinatus fluidorum, Spirituum puta animalium, Sanguinis Lymphæq; impulſus & agitatio corpori humano non ſolum vitam motumq; largitur; (partes quippe ſolidæ exactiſſime licet conformatæ, omni tamen fluidorum illorum energia deſtitutæ non magis ad actiones obeundas aptæ forent, ac alia inſtrumenta mechanica machinæq; artificiales, queis nulla vis movens applicatur) ſed & ſpeciatim organa fibris ac filamentis nerveis prædita, qualia deprehenduntur muſculi, glandulæ, membranæ nec non viſcera ex his compoſita &c. in certo tenſionis ſive plenitudinis gradu, Tonus Partium hodie dicto, detinet, cujus interventu functiones omnes mirum quantum facilitantur: ita e contrario Atonia, h. e. laxitas dictorum organorum, languor & movendi impotentia depravatum vel deficientem fluidorum illorum impulſum non poteſt non ſequi; unde & in Catarrhorum geneſi talem Atoniam non ultimum locum mereri nobis videtur.

XI.

Cæterum de his cauſis internis probe notandum, quod ſicut in generatione Catarrhi pectoralis conſiderari debent ceu mediatæ antecedentes & προηγούμεναι extra pectus & organa

gana respiratoria; utpote ægri haud raro de passione hypochondriaca, cachexia, ventriculi imbecilitate, dolore capitis, vertigine, lassitudine membrorum &c. conqueruntur: ita quando una earum vel plures simul fiunt proximæ, non necesse est, ut sedem semper figant in ipsa pulmonum substantia; etsi in quibusdam casibus id contingere Observationes apud Bonettum & alios testantur: sed sufficit interdum, si alias tantum partes pnevmaticas, v.g. tracheam, diaphragma, musculos intercostales &c. occupent, ut respiratio difficilior inde reddatur.

XII.

Obiter hinc attingenda quoq; nobis occurrit quæstio illa multum hactenus agitata, nondum tamen penitus decisa: Num videl. Catarrhis materia peccans suppeditetur a cerebro tanquam parte mandante? an vero nulli prorsus Catarrhi a capite ad partes subjacentes depluant? Affirmativam prioris tenuisse Veteres, præsertim Hippocratem, notum est; sed debita humorum vasorumq; notitia destituti in distincta hujus rei ætiologia tradenda utiq; hallucinabantur: unde & ex recentioribus *Helmont. Schneiderus, Lowerus* aliiq; hanc veterum sententiam sat operose perstrinxerunt: quorum rationibus examinandis jam haud multum immorabimur, quin potius in decisione hujus quæstionis partium situ & connexione inducti media incedemus via, statuendo, Catarrhos non semper quidem, nonnunquam tamen cerebrum agnoscere fontem, utut nullæ viæ patentes ad nares & palatum occurrant, per quas immediate ex isto ad pulmones derivari queant. Nimirum, cum glandulæ primaria separandæ lymphæ organa existant, uti ex Physiologicis supponitur, cerebrum vero infinitum illarum numerum, testante avtopsia, complectatur: contingere omnino potest, ut sanguis copiosius aut validius in cerebrum irruens majorem quoq; lymphæ copiam ope glandula-

dularum dimittat, quæ postea cerebri cavitates ac ventriculos replens dum contiinuo novi sanguinis impulsu ulterius urgetur, non potest non qua data via pergere, atq; vel in proximo venarum carotidum ac jugularium ramulos sese insinuando ad venam cavam & cor defluere; vel ex infundibulo ad glandulam pituitariam (de qua legi meretur Cl. *Brunneri* peculiaris *Exercitatio*) delabendo postmodum per vascula lymphatica ad sanguinem remeare: Quo ipso M. S. justo aquosior reddita & e cordis dextro ventriculo in vicinos pulmonum lobos delata facile horum meatus porulosve serosa colluvie inundare, atq; sic Catarrhum plus minus vehementem producere poterit.

XIII.

Jam porro modum, quo procatarcticæ *supra §. VIII.* enumeratæ causæ internas Catarrhi gignant aut in actum deducant, paucis expendemus. Omnes nempe, quotquot earum notavimus, vel etiam notari adhuc poterunt, eatenus symbolum suum huc conferunt, ut vel materialiter chylum, sanguinem lymphamq; augeant aut corrumpant; vel formaliter magis fluidorum horum motum, sive per se sive per accidens, turbent ac sufflaminent; plerumq; vero utroq; modo, pluribus scil. simul concurrentibus, vim suam atq; efficaciam exserant. Quod ut clarius pateat, ad singulas causarum externarum species applicabimus. Temperamentum humidum, mollior partium structura, ætas tum infantilis, tum senilis, sicut in fluidorum dyscrasia & inde resultante fibrarum atonia unice fundantur, ita eorum modus operandi vel ex internarum causarum, quo merito referri possent, expositione jam tum liquet. De alimentis quantitate & qualitate peccantibus res palam est, quod anomalum chylum sanguinemque producendo Catarrhis materiam amplissimam suppeditare valeant, juxta tritissimum illud in foro Medico: qualis chylus, talis sanguis & lympha.

lympha. Excernenda naturalia p.n. retenta, v.g. mensium, hæmorrhoidū, urinæ suppressio, sputi item & muci narium retentio fomitem Catarrhi constituunt, dum per ἀναῤῥοπὴν sive palindromiam ob constricta aut compressa p.n. organa excretoria multæ serosæ portiones ad sanguinem regurgitantes una cum eodem ad partes pnevmaticas transmittuntur ibidemq; deponuntur. Simili modo concurrunt præcedentes morbi humorales a serosa colluvie oborti, e quorum neglecta curatione aut incauto remediorum repellentium usu materia lymphatica jam ante peccans refluo sanguini iterum commiscetur: ita scabies humida aut ulcera sordida extremarum partium præpropere repressa & consolidata haud raro Catarrhos cum dyspnœa gravissima junctos inferre solent. Reliquæ causæ procatarcticæ, quarum d. l. mentio facta, formaliter sive virtualiter operantur: atque inter eas primum facile locum obtinet Aër, qui partim ob frigoris intensiorem gradum poros ac fibras ad constrictionem irritando venarumq; extimarum diametros ac cavitates minuendo sanguinis cum lympha refluxum impedit, sicq; fluida hæc, dum ab embolo cordis ultra urgentur, eo usq; turgida reddent vasa interna, donec vel poris dilatatis vel alio modo exitum inveniant: partim ob excessivum calorem laxatis poris majorem humorum effluxum concitando intestinumq; horum motum augendo copiosiori lymphæ in organis respiratoriis secessui occasionem præbet. Nec minus Aër nubilosus, crassus, variis heterogeneis effluviis inquinatus, dum inspirando in pulmones descendit, glandulas tunicarum tracheam & pulmones succingentium ad p.n. lymphæ secretionem aut excretionem stimulare potest. Eadem quoq; ratio obtinet in anni temporibus, quippe quæ non nisi intercedente aëris diversa mutatione in corpore humano effectus suos edunt. Motus porro affectuumq; animi vehementia sicut humo-

humorum ac ſpirituum majorem affluxum concitat, ita & violentum lymphæ decubitum eo magis in partibus pnevmaticis producere apta eſt, quo celerius illæ in omni valido modu agitantur. E contrario dum in quiete nimia fluidorum motus ad extremos artus retardatur, tanto facilius in viſceribus ſtagnatio quædam fiat, Catarrhoq; janua aperietur.

XIV.

Evoluta ſic Catarrhi pectoralis geneſi, ad Suffocationem ipſi ſupervenientem nobis eſt progrediendum. Conſiſtit hæc in reſpirationis læſione graviſſima, ita ut interdum vix ulla inſpirationis indicia, præſertim ſi tuſſis abfuerit, obſerventur. Quæritur nunc, qua ratione talis læſio a Catarrho inferatur? Pro determinanda hac quæſtione ex phyſiologicis de negotio reſpirationis naturaliter ſe habente pauca quædam ad ſcopum noſtrum quam proxime facientia (integram enim actionem hanc ab ſuis principiis repetere ſingulasq; ejus cauſas excutere nec hujus loci nec inſtituti noſtri eſt) ſupponenda veniunt. Nimirum ad actum reſpirationis, inſpiratorium cumprimis, rite peragendum, primario requiritur, ut aër propria gravitate per patula oris nariumq; foramina in tracheam & veſiculares bronchiorum ramificationes libere irruat, atque elatere ſuo totam pulmonum compagem, ampliato præſertim a muſculis intercoſtalibus thorace, expandat; qua expanſione ſanguini e corde propulſo pulmonum ſubſtantiam undiq; perreptandi, ibidemq; in glandulis lympham dimittendi copia datur. Quodſi vero veſicularum bronchialium expanſio impediatur, non ſolum nulla perfecta exſpiratio ſequitur, verum etiam ſanguis ob viam per pulmones interclusam verſus dextrum cordis ventriculum ſtagnabit, hujusq; cavitatem & fibras motrices (uti probabiliter ſatis conjectat *A. de Leeuwenhoeck in Epiſt. de Ranar. gener. &c. p. m. 78.*) ultra ſolitum extendere poterit, ita ut

poſt-

poſtmodo ad ſyſtolem & contractionem ineptæ evadentes repentinum nonnunquam vitæ finem imponant. His ſuppoſitis haud difficulter, opinor, jam patebit modus, quo Catarrhus ingraveſcens ſuffocationis periculum tandem inferre queat. Quando enim lympha vel viſciditatem p. n. contrahit, vel in majori copia gignitur, ut ad pulmonum quoq; ſubſtantiam largius redundans veſiculas bronchiales comprimat aut oppleat, (dari enim poros lympham a ſanguine in veſiculas haſce transmittentes, inſtituta liquoris injectio evincere videtur:) aëris libera inſinuatio amplius fieri nequit, ſicq; lobi pulmonum collapſi permanentes ſuo non tantum inſpirationis & exſpirationis officio (adjuvante interdum glandularum tum in aſpera arteria, tum huic vicinarum v. g. tonſillarum, thymi &c. intumeſcentia) defraudantur, ſed etiam ſanguinis ſemel cœpta per eosdem circulatio neceſſario infringitur tandemq; penitus aboletur. Et hæc omnia eo magis contingent, quo aliarum cauſarum externarum vehementia, e. g. nimia corporis concuſſio a motu celeriori, equitatione, curſu, longior item in aëre frigido & pluvioſo mora, aut corpus ob ætatem teneriorem & ſenilem vel morbos prægreſſos debilitatum &c. præſto fuerit.

XV.

Paradoxa forte multis videbitur hæc noſtra Catarrhi ſuffocativi ætiologia, vel ob hanc rationem, quod plurimi ex recentioribus Medicis aliam longe proferant, non tam ex infarctu lymphaticæ materiæ & organorum pnevmaticorum atonia, quam ſanguinis ipſius intra vaſa pulmonalia coagulatione ac ſtaſi affectum iſtum deducentes; unde etiam *Dolæus Apoplexiam Pulmonarem* vocare non dubitavit. At enim vero licet nolimus ire inficias, ſuffocationem quandoq; ex tali cauſa contingere poſſe, præſertim ubi Plethoræ ſigna adfuerint: haud raro tamen producti potius quam producentis locum obtinere dictam ſangui-

 nis

nis coagulationem, in cacochymicis præcipue subjectis vitioq; catarrhali frequenter infestatis, & Experientia & Ratio omnino suadent. Cum enim sectiones Catarrho suffocativo defunctorum (h. e. eorum, quos ante suffocationem Catarrho laborasse per certa signa compertum est) non solum copiosam in organis respiratoriis hærentem materiam detexerunt, uti præter *Bonettum in Sepulchr. Luc. Tozzi* insignis Medicus *in Medic. Practic. Part. I. p. m. 276.* annotavit; verum etiam Asthmate humido (quod ipsum si ingravescendo suffocationis periculum infert, revera Catarrhum suffocativum constituit) correptos notabilem pituitæ plus minus viscidæ quantitatem ope remediorum expectorantium excernere observemus: sane cur hæc ipsa materia coacervata majorem dyscrasiam adepta suffocationem cum subsequente, non prævia sanguinis in vasis pnevmonicis congelatione modo *§. anteced.* exposito inferre nequeat, nondum videmus. Experimentum vero *b. Ettmülleri* quod concernit, quando Sp. Sulphuris in venam canis injectum Catarrhum suffocativum produxisse refert, id non omne nobis exhaurire videtur negotium: quamvis enim derepente interierit canis, non tamen sequitur, ergo suffocatione. Posito etiam suffocatione interiisse canem, num ideo Catarrhus suffocativus dici poterit? Ut taceamus liquores alcalinos v. g. Oleum Tartari p. d. &c. venis injectos simili pene modo animalia interimere, atq; ita non solam coagulativam aciditatem accusari posse. Distinguere itaq; omnino licebit Catarrhum suffocantem a suffocatione ex stagnatione sanguinis primario produci solita, quam nulla catharrhalis dyscrasiæ signa vel antecedunt vel comitantur quemadmodum etiam *Jonstonus, Bonettus* aliiq; sigillatim eam proposuerunt.

XVI.

Sicut vero affectus nostri symptoma primarium ac valde urgens respirationem nempe difficillimam & πνιγώδη ad

cau-

caufas fuas deduximus, ita cætera pariter §. *V.* recenfita fymptomata ex iisdem dilucidare conabimur. Id enim cum rite præftiterimus, indicio erit, ætiologiam morbi fi non exactam certitudinem, fuam minimum admittere probabilitatem. Pleraq; igitur fymptomata ex ipfa fpirandi difficultate originem trahere, vix dubitabit, qui mutuum refpirationis cum aliis functionibus commercium attente confiderat. Ita cum deglutitio rimulæ laryngis per epiglottidem claufionem illapfum affumtorum præcaventem poftulet; hæc ipfa vero ob imminentem ex aëre inclufo fuffocationem in affectu noftro locum habere nequeat: mirum non eft, deglutiendi adeffe impotentiam. Nec minus liberum aëris itum ac reditum loquela requirit, hinc illo impedito utique hæc etiam difficilior reddatur oportet. Alvi excretio cum ordinarie longiorem folito fpiritus retentionem poftulat, ut non folum Diaphragma fubjacentia vifcera eo magis comprimat, fed etiam mufculi abdominis cæteriq; ad excretionis actum necaffarii fortiorem fluidorum moventium impulfum recipiant: mirum fane non eft, infpiratione in Catarrho fuff. tantum non plenitus ceffante, excretionem quoque alvi quodammodo impediri. Præ cæteris autem Præcordiorum anxietas difpnϾæ illius graviffimæ individuus erit comes, dum partim fanguis ob impedita per pulmones circulationem cordis ventriculum modo fupra dicto afficit; partim aër pectori abdominiq; incumbens vafcula fanguifera valide comprimendo, fanguinis motum jam ante languidum fufflaminat, quo minus ille pulmones debito modo ingredi, eorumq; lobos expandendo corpus ad æquilibrium (cujus quidem gratia fummam illam refpirandi neceffitatem nobis imponi nervofa Differtatione oftendit *Excell. Dn. Prof. Sturmius*, Præceptor nofter ætatem colendiffimus) reducere valet. Quæ Mentis motuumq; voluntariorum adhuc obfervatur integritas, ex eo eft, quod caufa morbificia organa refpiratoria potiffimum afficiat, falvis cerebri functionibus, cæterisq; ad motoris animalis impulfum neceffariis inftrumentis. Stertorem vero ac fonitum pectoris exinde deducere licebit, quod materia illa lymphatica vifcofa in bronchiis aut trachea hærens ab aëre ingreffum & expanfionem moliente plus minus concutiatur. Tuffis abeffe vel adeffe poterit, prout lympha vel infipida vel multis fpiculis ⊖inis inquinata ftimulationem in fibris excitare apta eft. De Pulfus varietate caufa in promtu eft, cum turbato per pulmones fanguinis circulo pulfum quoq; mutari neceffe eft. Urina deniq; variat, quando Catarrhus fuffoc. moram nectit, ut fucceffive varii generis particulæ ⊖ino-

Tereæ una cum ſero in renibus ſecretæ colorem & contenta immutent. Reliqua ſymptomata Catarrho ſimplici propria huc non ſpectant.

XVII.

Reſtat nunc, ut paucis oſtendamus, qualem Catarrhus ſuffocativus eventum ſortiatur. De hoc ſane Medico conſtare debet, ne temere ac cum nominis infamia medelam tentet in caſu plane deſperato. Facile autem ex ſupra dictis innoteſcit, quodnam Prognoſticon in affectu hoc graviſſimo dari queat, nimirum hoc, quod eventus ſit valde dubius, & frequentius quidem lethalis quam ſalutaris exſpectandus. Cujus præſagii ratio fundaturin cauſæ proximæ, ſcil. vitiatæ lymphæ in partibus pnevmaticis decubitu vehementiori, ſpirituum & ſanguinis motibus remoram injiciente, & ob ſummam reſpirandi deglutiendiq; impotentiam internis remediis nullum vel certe difficilimum & inſufficientem locum concedente.

XVIII.

Delineata ſic, quantum per temporis anguſtiam aliaq; impedimenta licuit, Catarrhi ſuffocativi indole, in curationem ejus animum mentemq; nunc convertemus. Rariſſime enim ægros etiam periculoſiſſime decumbentes prognoſticis relinquat Medicus, quia (ut verbis b. *D. Ettmülleri* utar) nunquam omnia adeo manifeſta eſſe poſſunt, ob ſpecialem uniuscujusq; individui idioſyncraſiam, quin interdum hujus ratione miracula in Medicina fieri videantur, & ii qui conclamati putantur, præter ſpem convaleſcunt. Dum vero ex præſcripto Methodi Medendi certas indicationes formare conamur, ea ipſa cauſæ proximæ vehementia nobis indicat, curationem minime adhiberi poſſe juxta ordinarias Methodi leges, reſpiciendo ad materiam morbificam fluxuram, fluentem & fluxam; Quin potius, cum periculum in mora, extraordinariam applicemus oportet Methodum ſymptomatibus urgentibus vitæq; ſummum diſcrimen adducentibus removendis aut mitigandis deſtinatam. Atque ſecundum hujus præcepta indicatio curatoria primaria in noſtro affectu exiſtit cauſæ proximæ reſpirationem cum deglutitione abolentis præſentanea remotio. Verum hoc opus, hic labor eſt. Modernorum Practicorum pleriq; veſtigiis Veterum hac in parte inſiſtentes ad liberiorem motum ſanguini conciliandum Venæſectionem absq; omni mora adhibendam ſuadent atque commendant: unde & Duci Lotharingiæ gl. m. bina vice & quidem ſat larga quantitate ſanguis vena ſecta eductus fuit. At enimvero ſalva contra ſentientium omnium auctoritate remedium hoc minime indicari (a celeberrimis hujus Academiæ Medicis, Præce-

ptori-

ptoribus meis pie venerandis ita edoctus) intrepide ſtatuo. Rationes ſententiæ noſtræ ſequentes damus: (1) Oſtenſum eſt ſupra, in Catarrho ſuffocativo non primario MSeam copia aut motu peccare, ſed læſam potius Lymphæ ſeparationem gravioremq; in organa pnevmatica decubitum: Ut ita frequentiſſima VSnis commendatio ſaltem ex confuſione ſuffocationis cum Catarrho ſuffocativo & Plethoræ veræ cum Cacochymia originem traxiſſe videatur. (2) Quo plus ſanguinis corpori cacochymico ſubtraxeris, eo magis læſeris, & imminuto vigore interitum ejus acceleraveris, cordatioribus plerisq; Medicis id ipſum non diffitentibus.

XIX.

Alius itaq; huic nodo quærendus eſt cuneus, quem forte inter remedia Pharmacevtica reperiemus indicationis formatæ ductum ſequendo. Nimirum in diſcutienda materia illa lymphatica plus minus viſcida utramq; paginam facere poterunt, ſi curationis adhuc ſpes affulſerit, medicamenta ſic dicta volatilia ſalina & oleoſa temperatiora, aliaq; incidentia & nervina fibrarum tonum roborantia, quæ in pauca doſi multum præſtare toto die obſervantur. Eminent inter ea ♎ C. C. (quem in ætate puerili & lymphatica dyſcaſia ob *ἀδδηφαγίαν* ſæpius profuiſſe novimus) liqu. C. C. ſuccinatus, ♎ ⊖ ✱i aniſat. ſuccinat. aut lavendulatus, ♎ ⊖ ✱ci cum gumm. ammoniaco paratus, ♎ cochlear. per ſe e recentibus fol. absq; prævia maceratione deſtill. Aquæ aſthmaticæ variæ, ♎ aſthmat. D. Michaëlis ex ⦶, ſulph. gumm. ammon. confectus; Eſſent. ſuccini, ſaſſafr. cum ♎ ⊖ ✱i aniſat. mixtæ; Elixir pectorale, Eſſent. Caſtorei & plura alia in Practicorum celebriorum ſcriptis notata. Poſſunt ac debent vel per ſe vel invicem mixta in tali doſi & vehiculo propinari, prout ætas, individuorum diverſæ conditiones, & aliæ circumſtantiæ poſtulabunt: unde & formularum magiſtralium compoſitioni omnino ſuperſedemus. Inter ſimpliciora absq; ſingulari artificio parata medicamenta referuntur ſperma ceti in ætate tenuiori à ℈ß. á. ʒß. & ultra in vehiculo calido exhibitum, cui Sacharum candum addi nonnunquam poteſt. Oxymel Scylliticum ut & Looh de Scylla admodum in hoc caſu profuiſſe obſervationes teſtantur; quemadmodum & ⊖ ✱ depuratum, nec non Gummi ammon. in ſubſtantia datum. Nobilem quendam Virum fumo Croci oriental. ℈j. cum duobus cochlearibus vini Malvatici ſubito e ſuffocativo catarrho liberatum notavit *Remb. Dodonæus Obſerv. med. c. 20. p. m. 47.* Si lympha acredine aut ſalſedine glandulas fibrasq; nimium ſtimulaverit, commode dictis remediis Anodyna Opiata,

admisceri possunt, debita tamen cum cautela, præsertim in infantibus puerisque. Pulveres, species, aliave in forma sicca remedia minus censentur, cum facile faucibus adhæreant, tardiusq; actuentur. Vomitorii usum valdè utilem in nostro affectu judicamus, modo suffocationis periculum non nimis urgeat; hoc præsente, vomitoriis plane abstinendum est. Securiora igitur habentur Enemata vel Clysteres, præsertim si alvus ante paroxysmum non exonerata fuerit: quales in Apoplexia & Paralyticis affectibus commendantur. Topica varia quidem a Medicis laudata reperiuntur; singularem tamen ab iis effectum vix exspectare licet. Certe Emplastra, magnis alias ornata elogiis, quale est de Meliloto à Grülingio adhibitum, & Diasulphuris Rulandi &c. thoraci imposita longiori indigent mora, antequam eorum virtus ad pulmonis interiora penetrare queant. Eodem modo cum Vnguentis pectoralibus & Oleis est comparatum: nihilominus, ne Medici fiducia apud ægros vacillet, talia aliquando in usum vocari possunt. Majorem vero utilitatem præstabunt Frictiones colli, brachiorum, scapularum, a Cratone in Consiliis commendatæ; Vesicatoria item supra coronalem suturam applicata. Ægris forte debilitatem in capite & defluxionem quandam sentientibus non inutilia censemus oleum vel balsam. succini ad verticem illitum; sacculum e succin. cum Spiritu Vini inspersum, vel ol. nuc. mosch. temporibus inunctum &c.

XX.

Spe majori salutis post hactenus adductorum remediorum usum affulgente, necesse fuerit, ut curatio continuetur ex ordinariæ M. M. legibus per remedia evacuantia & alterantia, v. g. Venæsectionem, cucurbitulas, hirudines, medicamina *ἄνω καὶ κάτω* leniter educentia, diuretica, diaphoretica, incidentia, deobstruentia, tonum partium roborantia, e Catarrhi, Asthmatis aliorumq; morborum ex serosa colluvie proficiscentium curatione petenda; quorum delectum prudentia Medica varia individuorum causarumq; attributa singularia considerans procul dubio indicabit. In Diætæ regimine sive congruo rerum n. n. usu eæ potissimum res attendendæ veniunt, quas ad Catarrhi suffocativi generationem multum contulisse morbi cognitio docuit: Cumprimis aëris injuria, victus ineptus & vitiosus, corporis animiq; vehementiores commotiones omni studio evitentur. *T A N T V M.*

Fortasse vera sunt, quæ attulimus; fortasse non ita, ut veriora alius invenire nequeat. Gal. l. 2. de sem. c. ult.